

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
Кафедра граматики англійської мови

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
Майя НІКОЛАСВА

« _____ » 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Когнітивна ономастика

Рівень вищої освіти: *Третій (освітньо-науковий)*

Галузь знань: *03 Гуманітарні науки*

Спеціальність: *035 Філологія*

Освітньо-наукова програма: *Філологія*

ОНУ

2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Когнітивна ономастика». Одеса: ОНУ, 2022. 13 с.

Розробник: *Олена КАРПЕНКО*, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри граматики англійської мови

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Завідувач кафедри *Карп* (Олена КАРПЕНКО)

Погоджено з гарантом ОНП Філологія

(Тетяна КОВАЛЕВСЬКА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету романо-германської філології

Протокол № 1 від "26" серпня 2022 р.

Голова НМК

(Тетяна ТЕЛЕЦЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № _____ від "____" _____ 20____ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № _____ від "____" _____ 20____ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Денна форма навчання</i>	<i>Вечірня форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <i>03 Гуманітарні науки</i> Спеціальність <i>035 Філологія</i> Рівень вищої освіти: <i>Третій (освітньо-науковий)</i>	<i>Вибіркова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		12 год.	12 год.
		<i>Практичні</i>	
		10 год.	10 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
68 год.	68 год.		
Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – ознайомити слухачів курсу з онімною системою мови, розкриття її когнітивної сутності, висвітити те, як саме власні назви шикуються у фрейми та домени, що сприятиме поглибленню і систематизації відповідних наукових теоретичних знань.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є можливість дати студентам основи лінгвістичних знань, необхідних для поліпшення самостійної наукової роботи в галузі ономастики, аналіз вихідних настанов та методологічних засад сучасних напрямів у розвитку ономастичної теорії; поглиблення, узагальнення та систематизація теоретичних знань аспірантів з ономастики.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

а) інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

б) загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей;

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

в) фахові компетентності:

ФК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх;

ФК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

Програмні результати навчання

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організовувати роботу дослідницьких колективів.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:**

- основи теоретичної бази та термінологійний апарат курсу;
- основні напрями сучасної ономастичної науки;
- основну проблематику сучасних ономастичних досліджень;
- базові методології ономастичної науки;
- особливості когнітивного буття онімів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **вміти**: застосувати комплексний підхід до наукового ономастичного дослідження; визначати оптимальні методи ономастичного аналізу мови; використовувати отримані фундаментальні знання і практичні навички на всіх етапах виконання науково-дослідної роботи з ономастики, включаючи пошук необхідної інформації, планування експерименту, безпосереднє виконання роботи та обговорення отриманих результатів, формулювання теоретичних висновків; використовувати теоретичні знання з ономастики у власних наукових дослідженнях.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Базові поняття когнітивної ономастики

Тема 1. Засади когнітивної ономастики: проблеми когнітивної ономастики; когнітивна сутність власних назв; власні назви як концепти; шиккування власних назв у фрейми та домени.

Тема 2. Антропонімічний фрейм: зіставлення загальномовного, колегіального та індивідуального фреймів; специфіка структури антропонімічного фрейму та його доменів; реальний, віртуальний та сакральний скрипти онімічного фрейму.

Тема 3. Топонімічний фрейм: розподіл топонімічного фрейму на шість кіл; зіставлення реальних, віртуальних та сакральних скриптів у топонімічному фреймі.

Тема 4. Теонімічний фрейм: відмінність теонімів від антропонімів; розподіл теонімічного фрейму на кола і скрипти.

Тема 5. Ергонімічний фрейм: визначення терміну з урахуванням різних теорій; розділення ергонімічного фрейму на кола та скрипти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Периферійні онімічні фрейми

Тема 6. Хремонімічний фрейм: уточнення обсягу хремонімії; розрізнення хремонімів та прагмонімів; розподіл фрейма на домени та кола.

Тема 7. Ідеонімічний фрейм: принципова відмінність між ідеонімами та хремонімами; розподіл фрейма на домени і скрипти.

Тема 8. Хрононімічний фрейм: різниця між лінійними та циклічними хрононімами; протиставлення загальноновживаних та індивідуальних хрононімів; розподіл фрейму на домени і кола.

Тема 9. Зоонімічний фрейм: добір зоонімів; структура індивідуального зоонімічного фрейму; кола фрейму.

Тема 10. Космонімічний фрейм: розрізнення термінів **космонім** та **астронім**; особливості іменування планет і астероїдів; розбіжності загальномовного й індивідуального космонімічних фреймів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Вечірня форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	п	л б	ін д	с р		л	п	л б	ін д	с р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Базові поняття когнітивної ономастики												
Тема 1. Засади когнітивної ономастики: проблеми когнітивної ономастики; когнітивна сутність власних назв; власні назви як концепти; шикування власних назв у фрейми та домени.	12	1	1			10	12	1	1			10
Тема 2. Антропонімічний фрейм: співставлення загальномовного, колегіального та індивідуального фреймів; специфіка структури антропонімічного фрейму та його доменів; реальний, віртуальний та сакральний скрипти онімічного фрейму.	15	1	1			13	15	1	1			13
Тема 3. Топонімічний фрейм: розподіл топонімічного фрейму на шість кіл; зіставлення реальних, віртуальних та сакральних скриптів у топонімічному фреймі.	7	1	1			5	7	1	1			5
Тема 4. Теонімічний фрейм: відмінність теонімів від антропонімів; розподіл теонімічного фрейму на кола й скрипти.	7	1	1			5	7	1	1			5
Тема 5. Ергонімічний фрейм: визначення терміну з урахуванням різних теорій; розділення ергонімічного фрейму на кола й скрипти.	9	2	2			5	8	2	2			5
Разом за змістовим модулем 1	50	6	6			38	50	6	6			38
Змістовий модуль 2. Периферійні онімні фрейми												
Тема 6. Хремадонімічний фрейм: уточнення обсягу хремадонімії; розрізнення хремадонімів та	8	2	1			5	8	2	1			5

прагматонімів; розподіл фрейма на домени та кола.												
Тема 7. Ідеонімічний фрейм: принципова різниця між ідеонімами та хремадонімами; розподіл фрейма на домени та скрипти.	7	1	1			5	7	1	1			5
Тема 8. Хрононімічний фрейм: різниця між лінійними та циклічними хрононімами; протиставлення загальноживаних та індивідуальних хрононімів; розподіл фрейму на домени та кола.	25	1	2			5	25	1	2			5
Тема 9. Зоонімічний фрейм: добір зоонімів; структура індивідуального зоонімічного фрейму; кола фрейму.		1				5		1				5
Тема 10. Космонімічний фрейм: розрізнення термінів космонім та астронім; особливості іменування планет та астероїдів; розбіжності загальномовного та індивідуального космонімічних фреймів.		1				10		1				10
Разом за змістовим модулем 2	40	6	4			30	40	6	4			30
Усього годин	90	1 2	1 0			6 8	90	1 2	1 0			6 8

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	Очна форма	Вечірня форма
Змістовий модуль 1. Базові поняття когнітивної ономастики		
Тема 1. Засади когнітивної ономастики: проблеми когнітивної ономастики; когнітивна сутність власних назв; власні назви як концепти; шикування власних назв у фрейми та домени.	1	1
Тема 2. Антропонімічний фрейм: співставлення загальномовного, колегіального та індивідуального фреймів; специфіка структури антропонімічного фрейму та його	1	1

доменів; реальний, віртуальний та сакральний скрипти онімічного фрейму.		
Тема 3. Топонімічний фрейм: розподіл топонімічного фрейму на шість кіл; співставлення реальних, віртуальних та сакральних скриптів у топонімічному фреймі.	1	1
Тема 4. Теонімічний фрейм: відмінність теонімів від антропонімів; розподіл теонімічного фрейму на кола й скрипти.	1	1
Тема 5. Ергонімічний фрейм: визначення терміну з урахуванням різних теорій; розділення ергонімічного фрейму на кола й скрипти.	2	2
Змістовий модуль 2. Периферійні онімі фрейми		
Тема 6. Хрематонімічний фрейм: уточнення обсягу хрематонімії; розрізнення хрематонімів та прагматонімів; розподіл фрейма на домени та кола.	1	1
Тема 7. Ідеонімічний фрейм: принципова різниця між ідеонімами та хрематонімами; розподіл фрейма на домени та скрипти.	1	1
Тема 8. Хрононімічний фрейм: різниця між лінійними та циклічними хрононімами; протиставлення загальноновживаних та індивідуальних хрононімів; розподіл фрейму на домени та кола.	2	2
Тема 9. Зоонімічний фрейм: добір зоонімів; структура індивідуального зоонімічного фрейму; кола фрейму.		
Тема 10. Космонімічний фрейм: розрізнення термінів космонім та астронім; особливості іменування планет та астероїдів; розбіжності загальнономовного та індивідуального космонімічних фреймів.		
Усього годин	10	10

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/види завдань	Кількість годин	
		Очна форма	Вечірня форма

Змістовий модуль 1. Базові поняття когнітивної ономастики			
1.	Тема 1. Особливості англومовного антропонімічного фрейму. Опрацювання теоретичної літератури. Підготовка до практичних занять.	10	10
2.	Тема 2. Особливості англومовного топонімічного фрейму. Підготовка до практичних занять.	13	13
3.	Тема 3. Особливості англومовного теонімічного фрейму. Написання доповіді. Підготовка до практичних занять.	5	5
4.	Тема 4. Особливості англومовного ергонімічного фрейму. Проведення експерименту. Підготовка до практичних занять.	5	5
5.	Тема 5. Особливості англومовного хрематонімічного фрейму. Аналіз отриманих даних. Підготовка до практичних занять.	5	5
Змістовий модуль 2. Периферійні онімні фрейми			
6.	Тема 6. Особливості англومовного ідеонімічного фрейму. Опрацювання теоретичної літератури. Підготовка до практичних занять.	5	5
7.	Тема 7. Особливості англومовного хрононімічного фрейму. Підготовка презентації. Підготовка до практичних занять.	5	5
8.	Тема 8. Особливості англومовного зоонімічного фрейму. Опрацювання теоретичної літератури.	5	5
9.	Тема 9. Особливості англومовного зоонімічного фрейму. Підготовка доповіді.	5	5
10.	Тема 10. Особливості англومовного космонімічного фрейму. Презентація результатів власного експерименту.	10	10
	Усього	68	68

9. Методи навчання

Словесні: лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій), пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;

наочні: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень;

практичні: підготовка і виступи з доповідями, обговорення доповідей, підготовка презентацій, експериментальні дослідження.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання доповідей, презентацій, у т.ч. результатів власних досліджень.

Підсумковий контроль: формою підсумкового контролю в рамках навчальної дисципліни є залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

За системою ОНУ імені	Оцінка ECTS	Визначення

І.І.Мечникова		
1	2	3
90–100	A	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повно та системно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Виявляє цінні творчі ідеї.
85–89	B	Здобувач достатньо правильно, повно й системно викладає матеріал щодо проблеми, яка розглядається на занятті, виявляючи при цьому творчий підхід.
75–84	C	Здобувач припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
70–74	D	Здобувач припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
60–69	E	Здобувач припустився трьох та більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
35–59	FX	Здобувач продемонстрував лише деякі елементи матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
0–34	F	Здобувач не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

11. Питання для поточного контролю

1. Як розрізняються власні та загальні назви?
2. Що таке когнітивна ономастика, чим вона відрізняється від історико-етимологічної, структурної, літературної ономастики?
3. Поясніть і розмежуйте реальну, віртуальну та сакральну онімію.
4. У чому полягає розбіжність термінів **онім**, **онімія**, **онімікон**, **ономастика**?
5. Як ви розумієте терміни **концепт** і **фрейм**?
6. Як, яким чином розрізняються терміни **слово** і **концепт**?
7. Як і чим розмежовуються індивідуальний, колегіальний (колективний) та загальнономовний антропонімічні фрейми?
8. Що таке антропоцентризм?

9. Як розрізняються перше, друге, третє і четверте кола індивідуального антропонімічного фрейму?
10. Сформулюйте розбіжності між реальними, віртуальними та сакральними антропонімами.
11. На які субфрейми поділяється антропонімічний фрейм?
12. Що таке хрематоніми? З якими фреймами деякі вчені плутають хрематонімічний фрейм і чому це відбувається.
13. Чому серійні та сортові назви не можуть бути уналеженні до власних назв?
14. Як розрізнити хрематоніми та прагмоніми?
15. Назвати якомога більше субфреймів, що входять до складу хрематонімічного фрейму.
16. Як прийнято кваліфікувати власні назви рослин?
17. У чому полягає відмінність між ідеонімами і хрематонімами?
18. Назвіть субфрейми ідеонімічного фрейму.
19. Сформулюйте чітке визначення ергонімів.
20. Сформулюйте субфрейми, що входять до складу ергонімів.
21. Особливості англومовного антропонімічного фрейму.
22. Особливості англومовного топонімічного фрейму.
23. Особливості англومовного теонімічного фрейму.
24. Особливості англومовного ергонімічного фрейму.
25. Особливості англومовного хрематонімічного фрейму.
26. Особливості англومовного ідеонімічного фрейму.
27. Особливості англومовного хрононімічного фрейму.
28. Особливості англومовного зоонімічного фрейму.
29. Особливості англومовного фітонімічного фрейму.
30. Особливості англومовного космонімічного фрейму.

12. Розподіл балів, які отримують аспіранти

У ході поточного контролю аспірант може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є **середнє арифметичне суми балів** за поточний контроль. Здобувач одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за кожну тему 60 і більше балів.

Якщо за результатами поточного контролю аспірант набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів отримати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Поточний контроль		Загальна оцінка
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	

										Самостійна робота	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Карпенко О.Ю. Робоча програма навчальної дисципліни “Когнітивна ономастика”. Одеса: ОНУ, 2022. 13 с.
2. Карпенко О.Ю. Силабус навчальної дисципліни “Когнітивна ономастика”. Одеса: ОНУ, 2022. 3 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Карпенко О.Ю. Когнітивна ономастика. Навчальний посібник, рекомендований МОН України. Одеса: Фенікс, 2010. 158 с.
2. Cognitive Onomastics: A Reader / ed. by S. Brendler. Hamburg: Vaar, 2016. 204 p.

Додаткова

1. Карпенко О.Ю. Ментальна організація власних назв. *Мовознавство*. 2004. № 4. С. 25-34.
2. Карпенко О.Ю. Особові імена як концепти та форми їх профілювання. *Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту. Серія: Мовознавство*. Тернопіль, 2003. Т.І (IX), ч.1. Ономастика. С.27-34.

3. Карпенко О.Ю. Проблематика когнітивної ономастики. Монографія. Одеса: Астропринт, 2006. 326 с.
4. Торчинський М.М. Структура онімного простору української мови. Хмельницький, 2008. Ч.1. 548 с.
5. Hough C. The Oxford Handbook of Names and Naming. Oxford: OUP, 2016. 832 p.
6. List of Key Onomastic Terms. URL : <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-en.pdf>
7. Słowiańska onomastyka. Encyklopedia / Pod.red. Ewy Rzetelskiej-Feleszko i Aleksandry Cieślikowej. – Warszawa; Kraków: Towarzystwo naukowe Warszawskie, 2002-2003. – Т. 1-2.
8. Sjöblom P. Cognitive Linguistics and Onomastics: How Company Names Reflect Subjectivity? 2004. URL: <http://www.helsinki.fi/jarj/ficla/subjectivity>

15. Електронні інформаційні ресурси

1. The International Council of Onomastic Sciences. URL: <https://icosweb.net/onomastics-online/> - Міжнародна рада з ономастичних наук.
2. American Name Society. URL: <https://www.americannamesociety.org> - асоціація ономастів Америки.